

ХРОНІКА

О.В.Ясь (Київ)

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НА ЗЛАМІ ЕПОХ, У СВІТЛІ ТРАДИЦІЙ ТА ПЕРЕТВОРЕНЬ. 75 РОКІВ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО БУТТЯ»

20–21 жовтня 2011 р. у Києві відбулася міжнародна наукова конференція, присвячена ювілейній річниці Інституту історії України НАН України. У процесі підготовки до заходу планувалося висвітлити кілька проблемно-тематичних площин, пов'язаних із буттям установи: інституціональна минувшина, соціокультурне середовище, проекти і тексти на ниві інтелектуальної історії, просопографічна палітра поколінь та персональні портрети. Цей задум удалося реалізувати тільки частково, проте намічені проблемно-тематичні блоки прислужаться в подальших студіях, присвячених історії інституту зокрема та українському історієписанню загалом.

20 жовтня 2011 р. на пленарному засіданні було заслухано привітання на адресу інституту, а також відбулося нагородження науковців установи. У другій половині того дня науковій громадськості було презентовано науково-дослідні проекти Інституту історії України НАНУ.

Проф. *С.Кульчицький* виголосив доповідь про становлення й розвиток інститутських видань від часів «перебудови» до сучасності, зокрема про своєрідний історіографічний феномен «Історичні зошити», а також нинішні наукові проекти: «Енциклопедія історії України», «Хронологія історії України», «Історія українського селянства», «Історія українського козацтва», «Економічна історія України», «Історія державної служби в Україні» та ін.

Про можливості та перспективи студіювання української історії з обсягу цивілізаційних візій розповів керівник сектору дослідження цивілізацій Причорномор'я *О.Галенко*. Творчі здобутки відділу історії України другої половини ХХ ст. виклав та узагальнив у своїй доповіді член-кореспондент НАН України *В.Даниленко*. Про досвід роботи методологічного семінару з історії ХІХ – початку ХХ ст. доповіла проф. *В.Шандра*.

Про перспективи й досягнення «Українського історичного журналу» розповів заступник головного редактора часопису канд. іст. наук *О.Донік*. Аналіз студій з історичної регіоналістики в контексті досвіду збірника «Регіональна історія України» провела д-р іст. наук *Я.Верменич*. Нові тенденції світового й українського історієписання та їх висвітлення в альманаху теорії та історії історичної науки «Ейдос» представила проф. *І.Колесник*.

Підсумки презентації науково-дослідних проектів підбив заст. директора інституту *Г.Боряк*, який репрезентував проект розвитку інститутського сайту (доступний за адресою: <http://www.history.org.ua>) та залучення web-ресурсів у різноманітних дослідницьких практиках.

21 жовтня 2011 р. робота конференції тривала у форматі трьох секційних засідань та окремої панелі – V методологічного семінару. На першій секції – «Історія та теорія історичної науки» – розглядалися методологічні й теоретичні проблеми історієписання, а також інституціональна історія науки.

Іноземний член НАН України *С.Козак* виступив із доповіддю про Український науковий інститут у Варшаві. Доцент Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка

А.Остряко розглянув проблему визначення наукових історичних шкіл на теренах української історіографії. Проф. Національного університету «Острозька академія» *В.Яремчук* проаналізував форми кооперації між політикою та наукою в українському радянському історієписанні. Проф. Європейського гуманітарного університету (Литва) *О.Смалянчук* подав огляд білоруської пострадянської історіографії. Проф. Київського університету ім. Б.Грінченка *О.Салата* розглянула українську історичну науку за доби Другої світової війни в контексті творчості та діяльності еміграційних істориків. Заст. директора Інституту соціально-економічних та гуманітарних досліджень Південного наукового центру РАН *Є.Кринко* висвітлив проблему інституціоналізації пам'яті на прикладах радянської та пострадянської історіографії. Провід. наук. співроб. Інституту історії України НАНУ *О.Юркова* розглянула інститутську історію 1936–1941 рр. в контексті архівних студій. Ст. наук. співроб. Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАНУ *О.Луцький* виклав історію створення й функціонування Львівського відділення Інституту історії України АН УРСР. Д-р іст. наук *Т.Чухліб* доповів про діяльність та здобутки науково-дослідного інституту козацтва в Інституті історії України НАНУ. Канд. іст. наук *В.Бондар* виступив з аналізом співробітництва Інституту історії України НАНУ із селянознавчими інституціями.

Друга секція – «Конструкції української історії: концептуальні, інструментальні та проблемні виміри» – акцентувала увагу на досвіді та перспективах розробки різноманітних науково-дослідних проєктів з історії України. Неабияке зацікавлення учасників конференції викликала доповідь професора Університету Вікторії (Канада) *С.Єсельчика* «Епоха колективних багатотомників: Інститут історії у пошуку форм історієписання (1930-ті – 2010-ті)», навколо якої розгорнулася спонтанна та жвава наукова полеміка. Ст. наук. співроб. Інституту історії України НАНУ *А.Блануца* розповів про розвиток літваністичних студій. Проф. *В.Шандра* представила аналіз висвітлення історії XIX ст. в багатотомній «Історії Української РСР». Ст. наук. співроб. Інституту історії України НАНУ *В.Молчанов* та *П.Усенко* висвітлили, відповідно, проблеми й перспективи розробки історії добробуту українського населення та події Першої світової війни на Чорному морі. Завідувач центру культурологічних студій Інституту історії України НАНУ *С.Білокінь* оповів про протоколи Братства української державності та їх значення для вивчення історії «СВУ». Ст. наук. співроб. Інституту історії України НАНУ *Р.Подкур* подав огляд історичних студій із діяльності ВУНК–ДПУ–НКВС УСРР. Наук. співроб. Інституту історії України НАНУ *Г.Корольов* розглянув академічний дискурс у студіях з історії Української революції 1917–1921 рр. Проф. Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І.Франка *В.Тельвак* проаналізував грушевськознавчі публікації на шпальтах «Українського історичного журналу». Зав. сектору Національної історичної бібліотеки *В.Кисельова* висвітлила сучасні тенденції в розвитку історичної бібліографії, зокрема в контексті дослідницьких практик Інституту історії України НАНУ.

Третя секція – «Інститутські та академічні історики» – розгорнула роботу навколо біоісторіографічних студій про видатних учених. Проф. Київського національного економічного університету ім. В.Гетьмана *З.Зайцева* розглянула діяльність українських істориків початку XX ст. із перспективи академізації історичної науки. Проф. Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова *В.Хмарський* висвітлив одеські періоди інтелектуальних біографій деяких академічних істориків. Про чернігівські епізоди біографії Ф.Лося розповів директор інституту історії, етнології та правознавства ім. О.М.Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка *О.Коваленко*. Наук. співроб. Інституту історії України НАНУ *С.Батуріна* представила огляд науково-організаційної діяльності Ф.Шевченка. Доцент Київського національного університету ім. Т.Шевченка *І.Заболотна* розглянула співпрацю І.Крип'якевича з Інститутом історії АН УРСР. Зав. кафедри Херсонського державного університету *В.Андрєєв* виступив із доповіддю про академічну кар'єру В.Петрова у 1920–1930-х рр. Мол. наук. співроб. Інституту історії України НАНУ *О.Булгакова* висвітлила інтелектуальну біографію О.Апанович, а доцент Національного авіаційного університету *О.Кондратенко* – С.Юшкова. Наук. співроб. Інституту історії України НАНУ *С.Юсов* розглянув участь В.Голобуцького в міжнародних наукових форумах. Дві доповіді – доцента

Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова *О.Музичка* та доцента Херсонського державного університету *Н.Чермошенцевої* були присвячені життю й діяльності С.Борового. Провід. спеціаліст Інституту інноваційних технологій та змісту освіти МОНМСУ *Г.Гончар* розповіла про маловідомі сторінки біографії К.Гуслистого, а доцент Херсонського державного аграрного університету *А.Ткачук* – про наукові студії В.Сарбея.

П'ятий методологічний семінар «Поворот до матеріального: нові горизонти історичної науки» присвятив свою роботу проблемам і дослідницьким практикам з історії речей та матеріального світу. Із доповіддю про зміст та сенс концепту «повернення до речей» виступила проф. *І.Колесник*. Доцент Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова *О.Прігарін* проаналізував матеріальну основу в етнографічних практиках сучасності. Докторант Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАНУ *В.Грибовський* розглянув проблему речей, реципрокцій та неформальних ієрархій у соціальних процесах українського степового порубіжжя XVI–XVIII ст. Психологічний аналіз речей із перспективи професії історика представив проф. Дніпропетровського національного університету ім. О.Гончара *В.Ващенко*. Проф. Київського національного університету ім. Т.Шевченка *Я.Калакура* виголосив доповідь про матеріальні артефакти у джерельному комплексі культурно-інтелектуальної історії. Зав. кафедри Херсонського державного університету *В.Андрєєв* розглянув інтерпретації речових джерел у науковому доробку В.Петрова. Доцент Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка *А.Острянка* запропонував потрактування і представлення листа як реліквії у житті істориків другої половини XIX – початку XX ст. Новий радянський побут у контексті темпоритміки висвітлила проф. Київського славістичного університету *А.Киридон*. Доповідь про совісний суд як культурно-правовий локус виголосила проф. *В.Шандра*. Низка доповідей була присвячена маєткам і садибам Скоропадських (провід. наук. співроб. Інституту історії України НАНУ *Г.Папакін*), П.Харитоненка (доцент Криворізького державного педагогічного університету *Н.Товстоляк*), Рахманових (доцент Кримського гуманітарного університету *М.Будзар*) та ін.